

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ІМЕНІ Д.І. КВЕСЕЛЕВИЧА

Дипломна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр"

**Фразеологізми на позначення роботи/неробства як
вербалізація відповідних концептів англійської мови**

Виконала:

студентка VI курсу, 62 групи
напряму підготовки: 020303 Філологія
спеціальності: 8.02030302 Мова і
література (англійська)*

Кухарьонук Вероніка Сергіївна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри англійської філології та
перекладу імені Д.І. Квеселевича

Борисенко Наталія Дмитрівна

ЗМІСТ

Вступ	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНЦЕПТІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	8
1.1. Поняття концепту у мовознавстві	8
1.2. Проблема концепту в сучасній лінгвістиці	11
1.2.1. Структурна організація концепту	11
1.2.2. Типологія концептів	14
1.3. Підходи до аналізу концептів	15
1.3.1. Концепт у когнітивній семантиці	15
1.3.2. Лінгвокультурологічний аспект аналізу концептів	17
1.4. Місце фразеології у лінгвістичному аналізі	19
1.4.1. Сучасні підходи до дослідження фразеологічних одиниць	19
1.4.2. Структурна класифікація фразеологізмів	23
1.4.3. Семантична класифікація фразеологізмів	24
1.4.4. Кумулятивна функція дослідження фразеологічних одиниць	28
Висновки до Розділу 1	33
РОЗДІЛ 2 ФРАЗЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КОНЦЕПТУ РОБОТА/НЕРОБСТВО	34
2.1. Структурні особливості фразеологізмів на позначення роботи та неробства	35
2.1.1. Субстантивні групи фразеологізмів	35
2.1.2. Вербальні групи фразеологізмів	36
2.1.3. Структурні особливості паремій	39
2.2. Аналіз словникових дефініцій лексем на позначення роботи/неробства	40
2.3. Фразеологічний аспект концепту РОБОТА/НЕРОБСТВО	43
2.3.1. Польовий підхід до аналізу концептів	46
2.3.2. Методика концептуального аналізу	47
2.4. Аналіз ЛСП робота	50
2.4.1. Мікрополе «Робота – процес – результат»	51

2.4.2. Мікрополе «Відношення до роботи»	52
2.4.3. Мікрополе «Якості, які виховує робота»	53
2.5. Аналіз ЛСП неробство	53
2.5.1. Мікрополе «Наслідки неробства»	54
2.5.2. Мікрополе «Відношення до неробства»	55
2.5.3. Мікрополе «Процес та стан неробства»	56
2.6. Паремійний аспект концепту РОБОТА	57
2.7. Паремійний аспект концепту НЕРОБСТВО	62
Висновки до Розділу 2	64
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	66
RESUME	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	78

ВСТУП

Сучасні лінгвістичні розвідки спрямовані на виявлення кумулятивної функції мови та вербалізації знань про навколишній світ у мові. У цьому зв'язку особливого значення набувають дослідження фразеологічних одиниць на позначення роботи/неробства, які демонструють кумулятивні ознаки. Останні залишаються недостатньо вивченими, незважаючи на те, що фразеологічні одиниці (ФО) знаходяться в центрі уваги мовознавців.

З одного боку, у вітчизняній фразеології [65] не існує комплексного дослідження різноманітних груп фразеологічних одиниць. З іншого боку, зростає увага до можливостей фразеологічної системи окремої мови кодифікувати культуру певної спільноти. Лінгвокультурологічні розвідки останніх років доводять, що саме фразеологічний фонд мови надає виключні можливості для вивчення співвідношення та взаємозв'язків між мовою та культурою, а значить дозволяють прослідкувати як історію встановлення окремої лінгвокультурної спільноти, так і особливості її ментальної організації [22]. Хоча дослідники і вважають, що ментальність, менталітет і культура загалом відносяться до числа понять, які майже неможливо визначити, саме аналіз фразеологічних одиниць дозволяє описати ці поняття. Відповідно виникають нові можливості аналізу як фразеологічної системи мови в цілому, так і окремих груп фразеологізмів.

Увагу лінгвістів привертають, насамперед, основні «базові» концепти, які найчастіше пов'язані з культурою народу й найяскравіше відбивають специфіку його мовної свідомості [35]. У своїх роботах провідні науковці в галузі когнітивної лінгвістики розробляють методики концептуального аналізу, подають інтерпретації багатьох соціально значущих концептів, зокрема, просторових, часових, ціннісних. Останнього часу аналіз «базових» концептів плідно розробляється в руслі лінгвокультурології, яка приділяє увагу культурно значимим концептам [5]. Серед таких концептів особливе місце посідає концепт робота, який є складним і багатостороннім. Його мовно-когнітивне представлення в англійській мові потребує докладного розгляду та аналізу, якого до сьогодні ще не було проведено.

Актуальність дипломної роботи пов'язана із загальним спрямуванням сучасних мовознавчих розробок на виявлення функцій мовних одиниць та визначення співвідношення мови і позамовного світу, в якому вона існує, який вона кодує та відношення до якого зберігає у значення мовних одиниць різних рівнів. Залучення фразеологічного корпусу англійської мови дозволяє дослідити, яка роль належить людському фактору у процесі функціонування мови, тому що переважна більшість фразеологізмів пов'язана з людиною та різноманітними сферами її діяльності. Існує необхідність розробки лінгвокультурологічного аспекту аналізу базового концепту робота/неробство, який спрямований висвітлити смислові ознаки цього концепту, виявити специфіку їх розкриття в англійській культурі. Такий аналіз дає можливість встановити загальнолюдські універсали та специфічні концептні особливості зазначеної лінгвокультури.

Метою дослідження є концепт робота/неробство, його лінгвокультурологічний та фразеологічний аспекти в сучасній англійській мові.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

- Розглянути поняття та структуру концепту
- Визначити лінгвокультурологічний аспект аналізу концептів;
- Вивчити культурологічний аспект дослідження фразеологізмів;
- Визначити підходи до дослідження ФО та їх класифікації;
- Охарактеризувати фразеологічний аспект концепту робота/неробство.

Об'єктом роботи становлять фразеологічні одиниці на позначення роботи/неробства у сучасній англійській мові.

Предметом дослідження є концепт робота/неробство та його фразеологічний аспект в сучасній англійській мові.

Джерельною базою дипломної роботи є тлумачні та фразеологічні словники сучасної англійської мови, з яких методом суцільної вибірки були відібрані фразеологічні одиниці, які репрезентують відношення британської лінгвокультурологічної спільноти до роботи та неробства. Відповідно **матеріалом** роботи слугують словникові статті, в яких розглядаються

фразеологічні одиниці на позначення роботи / неробства, з тлумачних та фразеологічних словників англійської мови.

Інші **методи дослідження** включають компонентний аналіз, за допомогою якого було проаналізовано відібрані фразеологічні одиниці та контекстуальний аналіз, який дозволяє оновити семантику ФО. Вони дозволяють дослідити структурні моделі фразеологізмів. У розвідці були використані наступні методи: дескриптивний, дистрибутивний, контекстно-семантичний аналізи для опису структурно-семантичних особливостей аналізованих одиниць.

Наукова новизна розвідки полягає в тому, що фразеологічні одиниці на позначення роботи/неробства не отримали належного висвітлення у сучасній англістиці. Новим є і застосування лінгвокультурологічного підходу до вивчення даних одиниць.

Теоретичне значення дослідження зумовлюється тим, що його висновки є певним внеском в розробку проблем фразеології, лінгвокультурології та лінгвокраїнознавства.

Практичне значення роботи полягає у можливості використати теоретичні висновки та ілюстративний матеріал у викладанні нормативного курсу «Лексикологія англійської мови» (тема «Фразеологія англійської мови»), під час укладання спецкурсів із лінгвокультурології та у практиці викладання англійської мови.

Структура роботи. Дипломна робота складається із вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаної літератури. У вступі визначаються мета та завдання роботи, її актуальність, наукова новизна, теоретичне та практичне значення, об'єкт та предмет, методи дослідження. У першому розділі «Теоретичні засади дослідження концептів в сучасній англійській мові» розглядають поняття концепту у мовознавстві, проблему концепту у сучасній лінгвістиці, підходи до аналізу концептів, методику концептуального аналізу, місце фразеології у лінгвістичному аналізі.

У другому розділі «Фразеологічний аспект концепту робота/неробство» проводиться аналіз імені концепту, досліджується фразеологічний та пареміологічний аспекти концепту роботи / неробства.

Апробація роботи. Результати роботи було апробовано під час VI міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих науковців «Сучасні напрямки лінгвістичних досліджень міжкультурної комунікації та навчання іноземної мови в умовах соціокультурної освіти» та під час міжнародної науково-практичної конференції «Мова і засоби масової комунікації на сучасному історичному етапі», яка відбулась 25-26 квітня 2014 року.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Сучасні лінгвістичні розвідки мають на меті виявити кумулятивну функцію мови і, саме тому, аналіз фразеологічного фонду мови є актуальним. Наша розвідка, присвячена структурно-семантичному аналізу фразеологізмів на позначення роботи / неробства в сучасній англійській мові, доводить, що окремі групи фразеологізмів відображують уявлення спільноти про навколишній світ, своє місце у ньому та себе.

Розуміння терміна *концепт* у лінгвістичному дослідженні у загальнонауковому значенні представлено як найбільшу оперативну одиницю ментального рівня, яка на вербальному рівні може позначатися словом, словосполученням чи фразеологізмом. Огляд різних точок зору на проблему концепту дозволяє зробити висновки, що на даному етапі в лінгвістиці існує як мінімум, два підходи до визначення терміна *концепт*: когнітивний та лінгвокультурологічний. У когнітивній лінгвістиці виділяють такі типи концептів, як представлення, схема, поняття-концепт, фрейм, сценарій або скрипт та гештальт. Відповідно до типу концептів розрізняється методика їх аналізу.

Одним з підходів до аналізу концептів є когнітологічний підхід. З точки зору даного підходу, концепт визначається як одиниця інформації, якою оперує наша свідомість. Культурно значущі концепти займають важливе місце в індивідуальній та колективній мовній свідомості, чим і обумовлюється надзвичайна актуальність їх дослідження саме за допомогою апарата лінгвокультурології.

Фразеологізми є стійкими словосполученнями, класифікацію яких постійно розробляють вітчизняні та закордонні вчені. В основі типології різні характеристики, що і пояснює розмаїття класифікацій. Проте більшість дослідників базує класифікації на основі розробок академіка В.В. Виноградова, який заклав підвалини аналізу фразеологізмів у вітчизняній лінгвістиці. Традиційний підхід до вивчення фразеологічного фонду мови базується і на дослідженнях Ш. Баллі, якого вважають одним із засновників фразеологічного

напрямку у мовознавстві. Не зважаючи на той факт, що фразеологізми знаходяться у центрі уваги дослідників протягом століття, відкритим залишається питання про об'єкт фразеології, зміст терміну фразеологізму та визначення одиниць, які до них відносяться.

Одне з ключових питань лінгвістики XX століття, а саме співвідношення мови і культури, призвело до виникнення такої галузі мовознавства як лінгвокультурологія. В руслі останньої і вирішується дихотомія мова – культура.

Відповідно, аналіз окремих груп фразеологічних одиниць дозволяє виявити ті поняття, які є найбільш значущими для окремого етносу або лінгвокультурної спільноти. Поняття роботи є одним із визначальних для людського соціуму взагалі. Саме тому його дослідження у фразеологічному фонді англійської мови надає можливість побачити значення роботи для англосаксонського соціуму взагалі, та для британської і англосаксонської спільноти зокрема.

Аналіз фразеологічних одиниць на позначення роботи / неробства в англійській мові було здійснено із застосуванням як традиційного, так і лінгвокультурологічного підходів. Залучення поняття лінгвокультурологічного поля та аналіз його фразеологічного аспекту дозволив виділити групу фразеологічних одиниць у яких в якості стержневих слів та ад'юнктив виступають іменники та дієслова англійської мови, що позначають поняття, процес: *work, to work, labour, to labour, toil, to toil*. Аналіз одиниць з цими лексемами показує, що всі вони відображують відношення людини до праці, яке може бути і позитивним, і негативним, якщо робота є важкою. Високо цінується працелюбність і робота-процес, що призводить до гарного результату. Семантичний аналіз паремій на позначення роботи показує, що останні вербалізують наступні уявлення представників англосаксонської спільноти про роботу та її роль у житті спільноти: будь-яка робота є престижною; робота відіграє важливу роль у житті людини; робота повинна виконуватись до кінця; результатом праці є матеріальне заохочення; робота є джерелом життя; робота залежить від

засобів та знарядь праці; робота характеризує робітника; параметри особистості, що впливають на роботу. Зазначені вище асоціації мають позитивну конотацію. Негативної конотації зазнає важка робота, що сприймається як прокляття.

Фразеологічні одиниці та паремії на позначення неробства вербалізують наступні асоціації: неробство пов'язане з такою рисою особистості як лінь, з бездіяльністю або заняттям непотрібними справами, поганою працею та призводить до негативних наслідків, а саме руйнування особистості.

Таким чином, фразеологічні одиниці на позначення роботи / неробства відображають традиційні цінності британського суспільства, відповідно до яких робота посідає важливе місце серед цінностей спільноти. З іншого боку велика увага приділяється засудженню неробства, яке розбещує особистість та вступає у протиріччя з базовими цінностями британської культури, яка є протистанською.

Подальші перспективи дослідження вбачається нам у зіставному аналізі фразеологічного аспекту концептів робота та неробство в англосаксонській та американській лінгвокультурах. Цікавим, на наш погляд, міг би стати порівняльний аналіз засобів вербалізації концептів робота та неробство в сучасній англійській та українській мовах.

RESUME

The paper in question deals with the idioms denoting work / idleness in the Modern English Language. The aim of the paper is to study the semantic peculiarities of idioms denoting work and idleness as verbalization of concepts in the English language.

The object of this paper is phraseological units denoting work / idleness.

The subject of the research is the concept work and idleness and its phraseological aspect in the modern English language.

The source material of the investigation is the lexical entries of the English phraseological dictionaries with the phraseological units describing the attitude of the British cultural community to work and idleness.

The scientific novelty of the research lies in the fact that the units analyzed have not been described from the point of view of their structure and semantics. New is the use of linguocultural approach to the study of data units.

The theoretical value of the study is related to the fact that its conclusions are the contribution to the development of problems of phraseology.

The practical value of the paper lies in the possibility to use theoretical conclusions and illustrative material in teaching the course on "English Lexicology" (the theme of "Phraseology in English") and in the practice of teaching English.

In order to reach the aim a thorough study of the theoretical works of modern linguists in the field of phraseology and cultural studies has been conducted. Taking into consideration the theoretical information which was studied and having applied the chosen methods of linguistic investigations and data analysis the following conclusions are arrived at.

- 1) Phraseological units are set expressions which are not changed in speech and which serve to code the information about the historical and cultural development of the ethnic community. The theoretical grounds for phraseological units analysis have been worked out by V. Vinogradov, M. Shantskyi, M. F. Alefirenko and others.

- 2) The language reflects the human world and its culture, culture and language are interrelated and interdependent. The most important function of a language is to preserve the culture and transmit it from generation to generation. That is why it plays such a significant role in forming the personality, mentality and the national character. In the phraseological fund of the English language, that is the layer that is nationally specific, the values of a definite linguocultural community, its morality, attitude toward the world, people of other nations are displayed.

3) Analysis of phraseological units denoting work / idleness in English was conducted using both traditional and linguocultural approaches. The first group consists of phrases formed according to the substantive and verbal models. The second group consists of utterances having the structure of declarative, imperative, and interrogative sentences. They are also divided into simple and complex sentences, among the latter complex sentences with subordinate clauses of conditions and time, subjective and attributive subordinate clauses are singled out.

4) Analysis of units with lexemes work, labour, toil, job, activity shows that they all reflect the attitude of the person towards work, which can be both positive and negative if the work is difficult. Highly valued are industry and the work-process, which leads to a good result. Semantic analysis of sentences denoting labour shows the attitude of the English-language community members towards an idea of the work and its role in the community: any job is prestigious, the work plays an important role in human life, work must be done to the end, work is a source of life, work depends on the equipment and tools, work characterizes the worker.

5) Phraseological units and proverbs denoting idleness reflect the following associations: idleness is associated with such traits as laziness, inaction or occupation with unnecessary chores, poor work which leads to negative consequences such as the destruction of the individual.

Thus, phraseological units analysed show that labour performs a significant function in the moral values system of the English-language community.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н.Ф. Фразеология и культура. // Язык и культура. Вторая международная конференция. Тезисы. Часть I. / Сост. С.Б.Бураго. – К.: Коллегиум, 1993. – С. 67-68.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Х.: Вища школа, 1987. – 136 с.
3. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка (пособие для студентов английских отделений педагогических институтов). - М.: Изд-во Просвещение, 1986. - 346 с.
4. Арутюнова Н.Д. Образ: Опыт концептуального анализа. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
5. Аскольдов С.А. Концепт и слово // Русская словесность. От теории к структуре текста. – М.: Антология, 1980. – 243 с.
6. Арнольд И.В. Современные лингвистические теории взаимодействия системы и среды. // Вопросы языкознания. – 1991. - №3. – С. 118-126.
7. Архангельский В.А. О задачах, объектах и разделах русской фразеологии как лингвистической дисциплины // Проблемы устойчивости и вариантности фразеологических единиц материалы лингвистического симпозиума. – Тула, 1972. – Вып., 2. 190 – 192 с.
8. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов – М.: Советская Энциклопедия, 1969. – 608 с.
9. Бабушкин А.П. Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка. – Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1996. – 104 с
10. Балли Ш. Французская стилистика – М.: Наука, 1961. – 97 с.
11. Болдырев Н.Н. Концепт и языковое значение. Лексические и грамматические концепты // Когнитивная семантика (курс лекций по английской филологии). Тамбов: Изд-во Тамб.ун-та, 2001. – 123 с.
12. Булаховський Л.А. Нариси з загального мовознавства. – 2-ге вид. – К.: Радянська школа, 1959. – 307 с.
13. Буслаев Ф.И. Преподавание отечественного языка. - М.: Просвещение, 1992

14. Вежбицкая Анна. Язык. Культура. Познание. / - М.: 1997.
15. Вербa Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.
16. Верецагин Е.М., Костомаров В.Г. Лингвокультурологическая теория слова. – М.: Русский язык, – 1980. – 320 с.
17. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. - М.: Наука, 1977. - 312 с.
18. Виноградов В.В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. – М.-Л.: АН СССР, 1983. – 126 с. Волгоград: Перемена, 2002. – С. 32-36.
19. Воркачев С.Г. Лингвокультурология, языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании// Филологические науки, М., 2001 – № 1. – 72 с.
20. Воркачев С.Г. Методологические основания лингвоконцептологии// Аспекты метакоммуникативной деятельности: Вып. 3. – Воронеж, 2002. – 95с.
21. Воробьев В.В. Лингвокультурология: теория и методы. — Москва, РУДН, 1997. - 331 с.
22. Воробьев В.В. О понятии лингвокультурологии и ее компонентах. // Язык и культура. Вторая международная конференция. Доклады / Сост. С.Б.Бураго. – К.: Коллегиум, 1993. – 345 с.
23. Гаврин С.Г. Фразеология современного русского языка. – М.: Учпедгиз, 1955. – 353 с.
24. Голобородько К.Ю. Лінгвістичний статус концепту // Лінгвістика: Зб. наук. пр. – Луганськ, 2003. – 198 с.
25. Гумбольдт фон В. О влиянии различного характера языков на литературу и духовное развитие // Избранные труды по языкознанию. – М., 1984. – С. 324-326.
26. Гуревич А.Я. Від історії ментальностей до історичного синтезу // пори про головний. Дискусії про сьогодення й майбутнє історичної науки навколо французької школи «Анналов», 1993. - С. 20.

- 27.Денисенко С.Н. Хлівний В.А. Національно-культурна своєрідність фразеологізмів з погляду взаємозв'язку мови і культури. // Язык и культура. Вторая международная конференция. Доклады. / Сост. С.Б.Бураго. – К.: Коллегиум, 1993. – С. 96-97.
- 28.Дідик С.С. Фразеологізми як вияв духовності народу // Культура мови і культура в мові. Збірник наукових праць. – Київ НОК ВО, 1991. – 182с.
- 29.Добровольский Д.О. К проблеме фразеологических универсалий. // Науч. докл. высш. школы. Филологические науки. – 1991. - №2. – С. 95-103.
- 30.Долгих Н.Г. Теория семантического поля на современном этапе развития семасиологии. – М.: Филологические науки, 1973. – № 1 – а. др.) – М.: Наука, 1988.
31. Драч Г.В.Лингвокультурология. – М.: Феникс, 1995. – 527 с.
- 32.Жуков В.П. Семантика фразеологических оборотов. - М.: Просвещение, 1978. – 160 с.
- 33.Залевская А. А. Некоторые ситуальные направления психолингвистического исследования лексики // Проблемы семантики: Психолингвистические исследования, 1991.-153с. (с.5-17).
- 34.Золотова Н. О. "Картина мира" и ядро лексикона носителя английского языка // Проблемы семантики : Психолингвистические исследования, 1991.с.40-45
- 35.Зусман В.Г. Концепт в культурологическом аспекте // Межкультурная коммуникация: Учеб. пособие. Н. Новгород: Деком, 2001
- 36.Карасик В. И., Слышкин Г. Г. Лингвокультурный концепт как единица исследования // Методологические проблемы когнитивной лингвистики / Под ред. И. А. Стернина. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2001. – С.75-79 .
- 37.Карасик В.И. Язык социального статуса. – М.: Гнозис, 2002
- 38.Копыленко М.Н. Очерки по общей фразеологии/ М.Н. Копыленко, З.Д. Попова. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1972.-144с.
- 39.Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К.:ВЦ «Академія», 2006. -424с.

40. Кубрякова Е.С. Образы мира в сознании человека и словообразовательные категории как их составляющие // Изв. РАН. сер. лит. ин. яз. – 2006. – Т. 65, № 2. – 75 с.
41. Кубрякова Е.С. Размышления о судьбах когнитивной лингвистики на рубеже веков/Е.С. Кубрякова//Вопросы филологии. –М., 2001. - 28 - 34 с.
42. Кузнецов А.М. Структурно-семантические параметры в лексике. На материале английского языка. – М.: Наука, 1980. – 197 с.
43. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. – М.: Высшая школа, 1986. – 381 с.
44. Кунин А.В. Английская фразеология. М.: «Высшая школа», 1970. – 342с.
45. Левченко О. Лінгвокультурологія та її термінна система // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2003. – № 490
46. Левченко О. Символи у фразеологічних системах української та російської мов: лінгвокультурологічний аспект. [Електронний ресурс] www.lp.edu.ua/tc.terminology/TK_Work/levchenko_dys.htm
47. Лихачев Д.С. Концептосфера русского языка. – М.: ИАНСЛЯ, 1993. – 70 с.
48. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. – М., 1991
49. Маслова В.А. Лингвокультурология. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – Москва: Наука, 2001. – 194 с.
50. Новикова К.Ю. Лингвострановедческий анализ эмоционально-экспрессивных фразеологических единиц (на материале французского языка): Автореф: дис. канд. филол. наук. – М.: МГЛУ, 1998. – 16 с.
51. Очкас А.В. Найважливіша функція мови // Publishing house Education and Science s.r.o. [електронний ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21399.doc.htm.
52. Павилёнис Р.И. Проблема смысла. Современный логико-философский анализ языка. – М., 1983
53. Попова З.Д., Стернин И.А. Понятие «концепт» в лингвистических исследованиях. – Воронеж: Изд-во Воронеж.ун-та МИОН, 2000. – 230с.
- 54. Постовалова В.И. Картина мира и жизнедеятельность**

человека // *Роль человеческого фактора в языке: Язык и картина мира.* – М.: Наука, 1988. – 153 с.

- 55.Потебня А.А. Собр. тр. [Т.2]. Символ и миф в народной культуре. – М.: Лабиринт, 2000. – 479с.
56. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.
- 57.Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006
- 58.Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М.: Аграф, 1993. – 187 с.
- 59.Скляревская Г.Н. Слово в меняющемся мире: Русский язык начала XXI столетия: состояние, проблемы, перспективы // Исследования по славянским языкам. – 2001
- 60.Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. - К.: Наукова думка, 1973. – 280 с.
- 61.Слышкин Г.Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе. – М.:Academia, 2000. – 128с.
- 62.Смирницкий Ф.И. Лексикология английского языка. – М.: Издательство литературы на иностранных языках, 1956. – 260с.
- 63.Смит Л. П. Фразеология английского языка. – Москва: Наука, 1989. – 207 с.
- 64.Солдатова М.А. Понятие лингвокультурного концепта в лингвистических исследованиях / М.А.Солдатова // II Международные Бодуэновские чтения: Казанская лингвистическая школа: традиции и современность (Казань, 11-13 декабря 2003 г.): Труды и материалы: В 2 т. / Под общ. ред. К.Р.Галиуллина, Г.А.Николаева.– Казань: Изд-во Казан. ун-та, 2003.– Т. 2.- С.110-112.
- 65.Соссюр Ф. Курс общей лингвистики // Труды по языкознанию. – М.: Наука, 1977. – 273 с.

- 66.Ставская Г.М. Работа с фразеологизмами в системе развития речи и общего развития учащихся//Начальная школа. – 2002. – №2: с.30
- 67.Степанов Ю. С. В трехмерном пространстве языка: семиотические проблемы лингвистики, философии, искусства. –М.,1985. –335с.
68. Стернин И.А. Введение в речевое воздействие. – Воронеж, 2001
- 69.Телия В.Н. Культурологический компонент фразеологии (к проблеме культурно - национального миропонимания). // Язык и культура. Вторая международная конференция. Тезисы. Часть I. / Сост. С.Б.Бураго. – К.: Коллегиум, 1993. – 310 с.
- 70.Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. М.: Школа: «Языки русской культуры», 1996. – 228 с.
71. Фелицина В.П. О пословицах и поговорках как материале для фразеологического словаря. Сб. «Проблемы фразеологии». М. – Л., 1964.
- 72.Фрумкина Р.М. Концепт, категория, прототип // Лингвистическая и экстралингвистическая семантика. – 1992. - №4. – с.2-7
- 73.Хроленко А.Т. Основы лингвокультурологии: Учебное пособие. / А.Т. Хроленко; под ред.В. Д. Бондалетова. – 2-е изд.- М.:Флинта:Наука, 2005. –184 с.
- 74.Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка. 3-е изд. – М.: Высшая школа, 1985. – 346с.
- 75.Шаклеин В.М. Становление и развитие теории лингвокультурной ситуации в лингвокультурологических исследованиях // Язык и культура. Культурологический компонент языка. – Т.2. – К., 1998. – 205 с.
- 76.Шмелев А.Д. Языковая концептуализация мира. М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. – 576 с.
- 77.Щур Г.С. Теория поля в лингвистике. М.: Наука, 1974. – 264 с.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Алехина А.И. Идматика современного английского языка. – Мн.: - Высш.шк., 1982. – 279
2. Баранцев К.Т. Англо-український фразеологічний словник. – К.: радянська школа, 1969. – 1052 с.
3. Винарева Л.А., Янсон В.В. English Idioms=Английские идиомы.: Учеб.пособие. – К.: ООО «ІП ЛОГОС», 2005. – 384 с.
4. Кунин А.В. Англо-русский фразеологический словарь/Лит. ред. М.Д. Литвинова. – 4-е изд. перераб. и доп. – М.: Русский язык, 1984. – 944 с.
5. Dictionary of English Language and Culture. – Longman, Group Ltd, 1992. - 1560 p.
6. Hornby A.S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Oxford, 1998. – 1458 p.
7. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. - Macmillan Publishers Limited, 2002. – 1693 p.
8. The Oxford Dictionary of Current Idiomatic English. Oxford: Oxford University Press, 1984. – 1135 p.